

Medtem ko je jedel zajtrk, je Hamid v kuhinjo prinesel žogo in teniske. »Pohiti, greva. Vedno sva pozna. Spet naju bodo čakali,« je bil nestrpen. »Ja, ja, že greva.«

هنارت

Tako kot vsak petek se je Amir tudi tokrat dobil s prijatelji v čajnici pri mošeji. Velika lesena vrata, ki so vodila v čajnico, so bila okrašena z raznobarnimi lučkami. Na levi in desni ob vhodu sta stala dva velika bela izklesana laboda. Po obveznih stiskih rok in pozdravljanju so se štirje prijatelji, ki so se družili od najzgodnejšega otroštva, odpravili v notranjost velikega vrta, kjer je bilo v senci mogočnih topolov več pogradov, pokritih s preprogami in temno rdečimi vzglavniki. Na njih so ležali moški, naslonjeni na trde blazine, kadili vodne pipe in pili čaj. Ponekod so jim delale družbo ženske. Vse, brez izjeme, so bile pokrite s pisanimi rutami. V globoki senci je rahlo pihal veter, prijeten hlad sta dajala še vodomet in voda, ki je tekla po kanalu, speljanem okoli čajnice. Voda je v tem suhem svetu simbol življenja. Prisotna je povsod, pred mošejami, v čajnicah, na dvoriščih. Brez nje si ne moremo predstavljati niti raja.

Na sredi čajnice se je kot pav šopiril velik vodnjak, okrog katerega so bila postavljena kovinska korita, ob njih pa lesene klopi, pokrite s temno modrimi preprogami. Za vodnjakom je stala visoka stena, ki je z nizkimi, z biserovino okrašenimi vrati, nakazovala vhod v notranji, pokriti del čajnice. Levo in desno od vrat je bilo več obokanih niš, ki so bile zakrite s svilenim brokatom. Preostanek stene je bil prekrit

s ploščicami. Prevladovali so geometrijski in cvetlični motivi. Vrh stene je bil na robovih bogato okrašen s štukaturnim okrasjem.

Še preden so se Amir in njegovi prijatelji posedli na pograd, je mlad fant prinesel pladenj narezanih melon. Nikogar ni motilo, da so se slastnih melon lotili kar stoje. Ko so se tako na hitro osvežili, so se sezuli in posedli. Komaj so se namestili, že je fant pred njihov pograd položil mizo in nanjo položil skodele za čaj. Fantje so si postregli z njim. Tako Amir kot prijatelji so se že neštetokrat prepričali, da je čaj tudi poleti najboljša osvežitev. Kmalu so se na mizi znašle še ostale nepogrešljive dobrote: pistacije, mandlji, slana semena in sladice. Kot bi mignil, se je na tleh pred njimi znašla še vodna pipa. Z večimi kretnjami je fant zavil dišeči tobak v srebrno folijo in nanj položil žareče oglje.

Ob okušanju slastnih dobrot in odličnega čaja je Amir vzel v roke časnik, ki je bil na pogradu pred njim. Ustavil se je ob članku, ki ga je napisala novinarka, ki jo je še posebej cenil. »Poslušajte, kaj piše Julia Badal,« je glasno zaklical, da bi prekinil pogovor prijateljev. »Njegovo veličanstvo je včeraj urgentno zahtevalo, da se pospeši integracija žensk v vse sfere ekonomskega in socialnega življenja v deželi. Če so zakoni do žensk še vedno diskriminacijski, jih je treba spremeniti, je zaključilo njegovo veličanstvo.« »Kaj nam pomagajo vsi ti zakoni, ki bodo omogočili ženskam enakopravnejši položaj, ko pa je resničnost nekaj povsem drugega,« je bilo slišati komentar najglasnejšega. Amir je prikimal in dodal: »Naše življenje res vodita tradicija in vera. Kljub temu lahko pozdravimo tako razmišljanje in željo po spremembah.« »Vsi poznate mojo družino in veste, kako zelo so moji starši zvesti tradiciji. Tako, recimo,

moj oče ne dovoli, da bi se moja sestra šolala,« je dodal Rostam, ki je v glavnem mestu študiral arhitekturo. S svojo svetlo poltjo in lepo postavo je bil pravi magnet za ženske. »Zanima me, kaj lahko spremenimo z zakoni, če so starši tisti, ki odločajo,« je še dodal. »Poslušajte primer naših sosedov,« je dodal Hossein, suh in visok fant, ki bi mu pripisali največ 18 let. »Naš sosed je zelo veren. Svojo najstarejšo hčer je omožil s še bolj pobožnim bazaarijem. Ta jo je silil, da je nosila čador in ji prepovedal, da bi brez spremstva zapustila stanovanje. Ubogo dekle je vse dolge dneve čepelo doma in čakalo svojega soproga, da se je zvečer vrnil domov in jo peljal ven. Ko je bil doma, je bilo mogoče slišati le divje prepiranje. Groza!«

»Poglej, Hossein! Misliš, da so to slabi ljudje? Meni se zdi, da so predvsem zelo verni,« je v pogovor posegel Ali, visok, suh fant, nekoliko svetlejši polti in z brčicami. Že od nekdanjega ga je zanimala duhovnost, še posebej modrosti preprostih nomadskih skupnosti, ki so živele po stopah in puščavah Irana. Pogosto ga je bilo slišati, da bo nekega dne pobral najnujnejše in se odselil k njim. »Se strinjam. Res so zelo verni, ob tem pa pozabljaš, da si Koran razlagajo tako, kot jim ustreza. Dobro poznate našo sveto knjigo in veste, da sta v nekaterih surah še kako poudarjeni moč in vloga moškega. Kako že pravi Koran: moškemu pripada toliko, kolikor dvema ženskama. Tiste, ki poudarjajo vlogo in pomen žensk, pač nočejo videti.«

Ali se je zasmejal. »Hossein, prosim nehaj, saj veš, da je vedno treba gledati obe plati. Dobro veš, da sem se vedno zavzemal za enakopraven položaj žensk.« »Ali Alah ni ustvaril tudi žensk? Je morda to njegov ponesrečen poizkus, je mar to njegova napaka?« je

bil oster Rostam. »Ženske je naš prerok osvobodil in jim dal enake pravice kot moškim,« je še dodal. »Pozabil si povedati, da so si jih moške še dalje lastili in z njimi ravnali kot s sužnji. Skrbeti so morale za moški užitek in bile stroj za rojevanje. Je v teh več kot tisoč tristo letih po pojavu islama kaj drugače?« Amir se je vidno vznemiril: »Fantje, vsaj v naši družbi je danes precej drugače, kot je to bilo nekoč. Se ne strinjate?« Rostam, ki je bil od vseh najbolj oster kritik družbenih razmer, je globoko zavzdihnil: »Amir, zame so to lepotni popravki. Poglej položaj žensk na zahodu!« »Mislim, da ni prav, da se kakorkoli primerjamo z zahodnim svetom,« je bil kratek in odločen Amir. »Po mojem mnenju so ženske na zahodu še manj spoštovane kot pri nas. Ne vidim nobene prednosti za žensko, če je lahko brez rute in v mini krilu. To še zdaleč ni pokazatelj resničnih razmer v družbi,« je še dodal. »Moj bog, na kako prefinjen način se je naš kralj lotil sprememb. Mislim, da bo s takimi dejanji le še bolj razburil množice, še posebej našo duhovščino. Sprememb bi se moral lotiti predvsem pri sebi. Pri svoji politiki, ki ga je pripeljala do tega, da nima več stika z ljudmi,« je bil kritičen Ali. »Amir,« ga je tiho poklical Hossein. »Ja.« »Se je v tej naši družbi res nabralo preveč gnilobe? Mislim, da nas lahko reši le revolucija. Kaj praviš?« »Mislim, da so temelji kar zdravi, le hiša, ki so jo zgradili, je gnila.« »Sestradan sem,« reče Ali. »Za božjo voljo, nehajmo že s temi težkimi temami in naročimo hrano.«

Ali in Amir naročita jagnjetino z rižem. Hossein se odloči za ribji kebab, Rostam pa za telečji kebab. Ko čakajo na hrano, skuša Amir z umirjenim glasom pomiriti prijatelje. »Vsi se strinjamo, da je v naši družbi marsikaj gnilo in so potrebne spremembe. Vendar skušajmo

razumeti tudi kralja. Gotovo je, da je v vseh teh letih vladavine nekaj le storil za enakopravnejši položaj žensk. Simbolično jih je osvobodil rute in tako napovedal njihovo enakopravno vključitev v družbo. Sicer pa je vse le stvar posameznika in njegove svobodne volje?« »Ne smeš pozabiti, da je kralj že marsikaj obljubil, vendar se ni držal obljub, da se je v teh letih le malo spremenilo, živimo vse slabše in mladi nimamo prihodnosti,« je bil odločen Rostam. »Ne le to, da se ni nič spremenilo, dejstvo je, da kralj živi vedno bolj razkošno, zato sem mnenja, da so spremembe nujne.«

Ali je nemo prikimal. Hossein je bil tiho, ukvarjal se je z vodno pipo. Amir ni niti trznil, kot da ga sploh ni poslušal. Zagledal se je v vodno pipo, ki je na tleh brbotala kot izvir gorskega potoka, in v Hosseina, ki se mu je dim kadil iz vseh odprtih glave. »Fantje, kaj je narobe z vami?« jih je oštel natarakar. »Se niste morda preveč razvneli? Verjemite, naše dobrote vas bodo hitro umirile.«

Ko so se prijatelji odločno lotili hrane, je bil Amir z mislimi daleč proč. Spomnil se je zadnjega pisma, ki mu ga je poslala džan. Med drugim je zapisala: »Moj džan, končno dežuje in grmi. Ne morem zaspati. Mislim nate. Zelo te pogrešam. Morda bom kdaj s teboj poslušala šepet kapljic v ljubljenju nebes in zemlje.«

Iz zamaknjenosti so ga predramile Alijeve besede: »Amir, si pozabil, da tudi Sinin džan prihaja iz tradicionalne družine? Nisi nikoli pomislil, da bo njen oče odločal o tem, s kom se bo poročila in ne ona ali morda celo ti?« Ni odgovoril, le zamišljeno je pokimal.

Ali ga je s pogledom zaskrbljeno ošinil, saj bi ga utegnila nekoliko nepotrebna pripomba užaliti, vendar se je zdelo, da se je Amir tega še kako zavedal. »Dobro,« je rekel Hossein. »Predlagam, da

se sprehodimo do naše trgovine s preprogami. Čez slabo uro se bo začel recital poezije.«

V Nainu je bil fantom dolgčas. Zdaj, ko so se po študiju vrnili v rodno mesto, so prav vsi pogrešali utrip velikega mesta. Prav zaradi tega so bili vabila še toliko bolj veseli. »Ta tvoj stari je res neverjeten. Ne samo, da je daleč najboljši trgovec s preprogami, skrbi tudi za kulturo,« je bil glasen Rostam. »Če je tako, pa na pot,« je dodal Ali.

Ozka tlakovana pot jih je vodila do vodnjaka in mošeje v bližini jezera, tam, kjer je nagnetenih največ majhnih, kockastih hišic in kjer reka prvič preide v ravnino. Rečna struga je bila v tem času povsem suha in težko si je bilo predstavljati, da je sploh kdaj drugače. Preko struge vodi nekaj lesenih mostov. Večina je tako majavih, da bi jih drugje odpihnil že malo močnejši veter. Tukaj pa trmasto vztrajajo. Verjetno so se tega navzeli od ljudi. Ob strugi jih je prašna cesta vodila proti tistemu delu mesta, kjer hrib prehaja v položnejši del in se stika z ravnino. Redka drevesa, grmičevje in otoki posušene trave dajejo upanje na življenje. Nekje vmes se vijejo potke. Ponekod tudi ozke in strme stopnice. Od hiše do hiše, vse tja do vrha hriba, ki se bohota proti vzhodu. Potke so namenjene pešcem, redkim motoristom, še bolj redkim avtomobilom, predvsem pa vpregam. V tem prašnem, revnejšem delu mesta je živel Rostam s starši. Preproste hišice so bile zgrajene z zidaki iz blata, z ravno streho in v prav ničemer se niso razlikovale med seboj. Vse so imele pred vhodom velike verande, ki so bile pokrite s pločvino. Pred verando je pred hiškami stalo drevo, največkrat oreh, ponekod bi pod krošnjami lahko opazili tudi postelje. Tja so se umaknili stanovalci pred vročimi nočmi.

Pod zvezdnim nebom ali v senci opoldanske vročine je bilo veliko bolj prijetno kot v notranjosti hiše. Te tipične revnejše hiše so bile razdeljene na zunanji del, kjer so moški opravljali svoja opravila, in na notranji del, ki je bil namenjen ženskam. Nekatere hiše so imele med notranjimi prostori tudi strogo ločeni del, ki je bil namenjen gostom ali obiskovalcem. Za hišami so se bohotili sadovnjaki jablan, hrušk ali marelic. V tem delu mesta so bile hiške tako blizu ena drugi, da se je zdelo, da se naslanjajo druga na drugo ali se celo objemajo. Gotovo si podajajo roke. Verjetno v tistem bolj veselem delu leta tudi rajajo, pod drevesi, ko dežne kaplje drsijo po njihovih lasih in polna luna igra na davno pozabljena glasbila.

Hiške so bile posejane tudi na drugi strani suhe struge. Tam se hrib vzpenja še bolj strmo in suha trava je še bolj rumena kot drugod. Ponekod so uspeli narediti terase, tam je opaziti tudi redke hiše. V eni od teh je živel Ali. Od vsega je bilo v tem delu najboljše to, da so imeli čudovit razgled na jezero. Jezero je bilo sicer v poletnem času le malo večja mlakuža, ki se je že ob najmanjšem poseganju v njen mir razburilo tako, da se je zvilo v klobčič in se obdalo z neprijazno barvno tančico. Predstavljalo je tudi edino res pravo znamenitost kraja in je privabljal tužce. Sicer pa je bilo tudi v vremensko bolj ugodnem delu leta tu le malo obiskovalcev. Precej več razlogov je bilo, da sem nikoli ne zaideš. Niti pomotoma.

Ob suhi strugi je v nasprotno smer od tega prašnega revnejšega dela mesta potekala tlakovana cesta, tja proti glavni mošaji in proti bazarju. Na tej poti se je bohotilo več razkošnih hiš, ki so bile zgrajene iz opeke, z ograjenimi vrtovi, ki so bili z visokimi zidovi ločeni od drugih hiš. Na sredi vrta so imele te hiše, vse, brez izjeme, grmičke

rož in zelenice z malimi vodnjaki. V eni od teh hiš je živel Hossein. Njegovi starši so si v času vladanja kralja pridobili precej bogastva. Že več generacij so se ukvarjali s prodajanjem preprog in bili na tem področju daleč naokrog najbolj poznani. Večkrat so bili tudi gostje najbolj imenitnih družb.

Ob ogromni prodajalni preprog so se že gnetli obiskovalci. Med njimi je Ali opazil tudi mamu in očeta. Oba sta bila učitelja. Še posebej oče je bil velik poznavalec in občudovalec perzijskih pesnikov. To je prenesel tudi na Alija, ki je najbolj občudoval Hafeza in Omarja Hajama.

Ali se jima je nasmehnil in jima pomahal. Preproge, ki so pokrivalo tla in stene ovalnega osrednjega prostora, so še dodatno prispevale k lepoti dogodka.

»Bi se nam pridružili?« je bil prijazen Hosseinov oče in jih povabil v prvo vrsto.

Posedli so in začeli so prihajati nastopajoči. Hosseinov oče je pozdravil zbrane in napovedal, da imajo tudi imenitnega gosta. Pesnika, za katerega bodo še gotovo slišali, ki bo najprej recitiral svojo pesem. Amirju je še dolgo odmevala ena od njih:

Otroci so zmeraj sami.

V dolgih krilih,

s plišastimi medvedki.

Na koncu ulice ob votlem gabru.

Z razmršenimi lasmi in s prstom v ustih

gradijo peščene gradove.
Bosi,
z begotnimi očmi,
s pordelimi lici.
Na obali zimskega morja.

Brez besed,
le samota drobne snežinke
jih kot bršljan duši.

Na robu gozda se dani.
Otroci rastejo v nebo.

Silovite spremembe, ki so se kazale v vsakdanjem življenju, so po kapljicah prihajale tudi na obrobje države in tako tudi v Nain, ki je bil daleč od pravega mestnega vrveža. Na cestah je bilo še vedno videti veliko vprežnih vozov, oslov in konj, tudi črede ovac so se kdaj pa kdaj sprehodile skozenj. Esfahan je bil sicer na dosegu, že zaradi pomena univerze, medtem ko je bil Teheran za mnoge prebivalce Naina mesto na nekem drugem kontinentu. V to idilo so se počasi vtihotapile neke nove ideje, zahteve po spremembah, novi ljudje, ki so opozarjali na krivice. Vse to je bilo ljudem, ki so živeli svoj naravni ritem že stoletja, ritem, na katerega so imeli vpliv letni časi, tradicija in seveda islam, tuje, nerazumljivo.

Bila so mirna leta. Le kdo bi vedel, da bodo tako kmalu napočili novi časi? Da je to le zatišje pred poletno nevihto, ki bo pometla celo s takimi, ki so bili trdni kot stari hrasti. Politično ozračje v deželi

je bilo napeto že v šestdesetih letih, še posebej ko je leta 1964 šah Mohamad Reza ajatolo Homeinija izgnal zaradi številnih kritik, v katerih je napadal vlado. Vse bolj očitno je postajalo, da je šah le še lutka v rokah ZDA in Velike Britanije. Zaradi vse močnejše opozicije je bil vse bolj odvisen od tuje podpore ter učinkovitosti notranjega ustrahovalnega aparata, vojske in tajne službe savak.

S krepitvijo politike nasilja in gospodarske moči je postopoma odstranil večino političnih nasprotnikov. Vladajoča dinastija je proti sebi obrnila večino iranskega prebivalstva, razen elite premožnih, ki so imeli od vladanja šaha koristi. Zaradi spodkovanja tradicionalnih odnosov v iranski družbi in vmešavanja tujih sil v iranske notranje politične zadeve je bila vse močnejša opozicija, še posebej duhovščina.

Nekega jutra so vsi na bazarju govorili le o novem imamu, ki prihaja iz Teherana in je v svojih pridigah oster nasprotnik režima. Na bazarskem trgu je bilo čutiti vznemirjenje in videti je bilo veliko neznanih obrazov, vsaj tako se je zdelo Amirju, ko šel obiskat brata Armana.

Bazar že od nekdaj ni bil le kraj, kjer so ljudje trgovali, ampak je bil tudi kraj, kjer si izvedel vse novice. Izvedel si, kdo je bil na večerji pri hakimu, kaj je bilo na jedilniku, o čem so se pogovarjali. Če si želel, si lahko izvedel, kdo se bo poročil in ali je bodoča nevesta še nedolžna. Zvedel si tudi za koga manj prijetne novice, recimo, da mujezin otipava nečakinjo, ko jo uči arabščino, ali kako vsak ponedeljek na bazar v prodajalno starega Kaderja prihaja lepa gos in kako ju je nekdo zasačil ravno takrat, ko ji je stari perverznejš dvigoval krilo in jo položil na kup preprog.

Tudi zaradi zanimivih novic so ljudje radi prihajali na bazar, radi so se tam družili, spili čaj, premlevali o politiki, o veri, ja, tudi o ženskah. Po prstih se je med njih vse bolj tihotapila politika, jih nevidno začela deliti, trpati v različne predalčke.

Amir na obisk k bratu tokrat ni prišel zaradi najnovejših novic, ampak zaradi želje po pogovoru, nasvetu. Arman se je brata zelo razveselil. Objel ga je, ga potrepljal po ramenih in povabil za mizo v kot, kjer je običajno sedel, pil kavo in razpravljal s prijatelji, včasih tudi s strankami. »Boš čaj, boš kaj sladkega? Pripravim vodno pipo?«

Kadila sta vodno pipo, pila čaj, lizala koščke sladkorja in premlevala o življenju v mestu. »Arman, starejši si, veliko znanja in izkušenj imaš. Svetuj mi, kaj naj naredim. Rad bi se poročil s Sinin džan, a so njeni starši proti. Saj veš, zelo so verni, mi pa veljamo za nevernike. Pa še revni smo. Ne vem, kako naj ravnam.« »Razumem, da ti je težko. Žal je še vedno veliko dogovorjenih porok in velikokrat ne pomaga, če poslušamo srce. Rad bi ti pomagal, ti svetoval, vendar ne vem, kaj je najbolje zate. Je to živeti s Sinin džan ali sprejeti voljo njenih staršev? Ne vem. Vprašaj se, kaj čutiš. Lahko ti povem iz moje izkušnje. Se spomniš Azar, dekleta, s katero sva bila skupaj dve leti in se želela poročiti. Njeni starši niso imeli nič proti. Potem pa mi je nekega dne rekla, da čuti, da ne bi mogla živeti z mano. Kaj sem mogel, moral sem sprejeti njeno odločitev. Poslušala se je, nič drugega. »Še vedno žaluješ za njo?« »Ja, še vedno. Še vedno se ne morem predati nobeni ženski. Saj mi nič ne manjka. Prav lepo mi je.« »Razmišljam, da bi ji predlagal, da bi zbežala. Ne vem, v Esfahan, v tujino. Kamorkoli, samo proč od tu,« je rekel Amir z

rahlim nasmeškom. »Morda bi to bila rešitev. Razmisli. Pogovori se z njo, vprašaj jo, kaj si želi.«

Medtem ko se je dim iz njunih ust skozi več ozkih lin vil na prosto, je v prodajalno vstopil mlajši moški, ki ga je Amir na videz poznal. Arman se je napotil proti njemu, mu podal roko in ga povabil, da prisede. Moški se je Amirju nasmehnil, se rokoval z njim in se kratko predstavil: »Saifi.« Pridružil se jima je pri pipi in čaju. »Povej mi Arman, kako je bilo sinoči? So te aretirali?« je bil radoveden Saifi. »Lahko me aretirajo, ne morejo pa me prisiliti, da počnem to, kar zahtevajo.« »Veš, da dvomim tako v početje režima, ki nas je prodal za drobiž, kot tudi v islam. Ne morem več v mošejo. Prekipelo mi je. Dovolj mi je vsega. Še posebej te dvolične duhovščine, ki ji gre le za oblast. Dobro vesta, da se duhovščina ne upira le zaradi tega, ker je Iran vse bolj odvisen od ameriškega kapitala, ampak predvsem zato, ker so mule izgubili zemljo. Zaradi agrarne reforme so ob znaten vir dohodka tudi ajatole.«

Amir je vedel, da brat ne hodi v mošejo in tudi, da ni veren, vedel je tudi, da obsoja šahovo politiko, vendar že dolgo ni slišal od njega tako ostrih besed. »Dvomiti je povsem človeško. Vsak človek ima pravico dvomiti, razmišljati in se odločati po svoji vesti,« je odločno dodal Amir. »Obdobje dvomov je že mimo, zdaj izgubljam še vero v Boga. To se mi zdi še najhuje.«

Vsi so se globoko pogreznili v stole, se prepustili pipi in čaju ter vsak pri sebi razmišljali o izrečenem. Po dolgi tišini se je oglasil Saifi: »Ne pozabi, da sta reformam nasprotovali tudi levica in narodna fronta. Torej tudi tvoji somišljeniki.« »Moji?« je bil začuden Arman. »Najini.« »No, dobro, najini.« »Policisti, preoblečeni v

kupce, včasih celo v imame, prihajajo v mojo prodajalno in me kontrolirajo.« » Kaj se je torej dogajalo sinoči?« je bil radoveden mladi mož. »Nič, nič posebnega! Sonce je zahajalo za mošejo, ko so me prijeli. Name so skočili, kot da bi bil razbojnik. Odpeljali so me na policijsko postajo. Celo noč so me zasliševali. Brez uspeha, saj nisem imel pri sebi nič obremenjujočega, le Tolstojevo knjigo Vstajenje. Pravzaprav je bilo že to dovolj. Tolstoj je Rus in vsi Rusi so za njih komunisti. Zjutraj so me dobesedno vrgli na cesto.« Arman je globoko potegnil pipo in dodal: »Res je, da sem imel veliko srečo, saj sem včeraj od mojih ljudi prejel šop gradiva, ki bi ga moral raztresti po mestu. Leninove in Marksove tekste o nevarnosti zablode, ki se ji reče vera.«

Oba sta bila zatopljena v Armanovo pripovedovanje, ko sta zaslišala nenavadni hrup. Stopili so iz prodajalne in zagledali na prostem skupino moških, ki je glasno vabila v mošejo. Vrnili so se v spokoj prodajalne preprog. Iz njihovih ust se je dim vodne pipe vil vse tja do popoldneva.

Proti večeru so se odpravili na sprehod po mestu. Kljub Armanovi odločitvi, da ne bo več vstopil v mošejo, sta ga prepričala, da gre z njima poslušat pridigo imama iz Teherana. Na dvorišče mošeje so stopili iz čiste radovednosti, zanimalo jih je, kaj bo povedal. Bili so prepričani, da si ne bo upal napasti šaha direktno, saj gotovo ve, da bo vsako njegovo besedo budno spremljala šahova tajna služba. Morda pa presenetiti. Pred vstopom so si umili roke in obraz. Mošeja je bila polna. Tako moški kot ženski del. Oboje je ločevala zavesa, ki je visela čez molitveni prostor. Mladi imam s črnim turbanom je bil visoke rasti. Samozavestno je stopil na prižnico, se ozrl po zbranih

verniki, jih premeril in začel prepevati melodično suro.

Alah je – ni Boga razen Njega! – Živi in Vsevezdrževalec.
Njega ne doletita ne dremež ne spanec,
Njemu pripada vse, kar je v nebesih in na Zemlji.
Kdo je ta, ki bi mogel posredovati pri Njem brez Njegove
volje?
On ve vse, kar je pred njimi, in vse, kar je za njimi.
Oni dobijo od Njega le toliko znanja, kolikor On hoče.
Njegov Prestol zaobjema nebesa in Zemljo in njihovo
vzdrževanje Ga ne utruja,
On je Vzvišeni in Veličastni.

Po končanem petju je začel govoriti, jasno in odločno. Vsi so ga pozorno poslušali. »Kaj je Sveto? Kdo je Alah? Kje ga najti? Od kod prihajam? Kam grem? Kdo sem? Vprašanja, ki si jih človeški um zastavlja ob iskanju Alaha in samega sebe. Sveto ali Božje je človeškemu umu težko dojemljivo, zato se je bolje vprašati: Kako se povezati z Alahom, s samim seboj, kako vstopiti v prostor njegovega svetišča? Če vstopamo v svetišče iz našega uma, Alaha ne moremo resnično doživeti. Spustiti se moramo globlje v svojo zavest in se odpreti v prostoru znotraj nas samih, kjer je um tih, kjer se lahko odpremo v srcu in duhu, da bi tako lahko začutili svetost sebe, drugih, prostora, vsega živega. Alah namreč prebiva v vsem, kar je ustvarjeno in ni ločeno od nikogar in ničesar. To je lahko razumeti, težje pa resnično doživeti in živeti. Vsa naša življenja so edinstvena in kot taka sveta. Vsak od nas nosi božjo iskro čiste ljubezni, ki

se izraža v milijonih različnih življenj, pogledov, idej, prepričanj, verovanj, doživljanja realnosti, doživljanja Alaha in s tem življenja samega v vseh oblikah pojavnosti. In vsak izmed nas nosi svojo osebno povezavo z Alahom.«

Amir je bil nad izrečenimi besedami navdušen. Prav ima, si je mislil. Vsak bi si moral postavljati ta vprašanja. Tudi Arman je bil nad pridigo prijetno presenečen.

Imam je nadaljeval jasno in odločno, toda v milejšem tonu: »Kaj je sveto, naše šole ne učijo. Če bi učile, potem ne bi bilo toliko nasilja, revščine, bede. Ne bi bilo toliko laži in sprenevedanja. Ne bi bilo izkoriščanja. Politika bi služila ljudem in bogati ne bi kradli revnim, sklepali dogovorov z bogatimi tujci, ki jim je le do našega naravnega bogastva.« Za trenutek je obstal, premeril navzoče in zaklical, da so njegove besede odmevale v mošnji: »Ne, nočemo tega!« Še bolj odločno je ponovil: »Ne, nočemo tega!« Amirja so besede pretresle. Slišalo se je kot grožnja, kot poziv k nečemu, k upor. Imam je spet obstal, si zrahljal ovratnik in nadaljeval: »Če bi vsak izmed nas živel našo sveto knjigo Koran in izpolnjeval Alahovo voljo, jo gojil in jo vsak dan živel v svoji resnični povezanosti z vsem, kar nas obdaja, potem bi zagotovo živeli v svetu sočutja in ljubezni, resnice in sprejemanja vseh različnosti, ki nam jih ponuja bogastvo vsega ustvarjenega v Alahu.«

Ljudje so vidno odobravalni njegovo pridigo. Obrazi so jim kar žareli. Res je, vse, kar je povedal, je res, je bilo čutiti v neizrečenih besedah vernikov. Čutiti je bilo presenečenje nad zelo spravno pridigo. V ženskem delu si je marsikatera mislila, da ni le dober pridigar, ampak tudi lep moški. Verjetno so bili zadovoljni tudi režimski vohuni.

Zbrani verniki so pričakovali nadaljevanje, vendar je imam nenadoma le še trikrat vzkliknil Alah, se priklonil in odšel s prižnice.

Amir, Arman in Saifi so tiho zapuščali mošejo. Drugi so nemo mrmrali in zadovoljnih obrazov odhajali. Eni proti domu, spet drugi na čaj ali po opravkih.

Amir se je vračal domov po potki, ki je bila pokrita z zgodaj odpadlim listjem. Razmišljal je o o sporočilu pridige. Navdušilo ga je. Nikakor se ni mogel znebiti občutka, da je to bil začetek nekega novega obdobja. Slutil je, da bo postala prižnica prostor za politično obračunavanje, ne za vero, ne za Boga in duhovščina le čaka na ugoden trenutek, da bo pokazala zobe. Čutil je, kako jesen prihaja v njihova življenja skozi stranska vrata. Mislil si je: »Nebo še vedno žari in sonce je še vedno na nebesnem svodu, vendar je vse drugače. Ni več brezskrbnosti. Ni slišati razigranega smeha.«

Potka, po kateri je stopal, je bila vse bolj prekrita z listjem in drevesa so sklonjeno gledala v tla. Le kaj prinašajo ti novi časi?

هنارت

Ob vzglavju ji je ležala knjiga Masnavi, avtorja Rumija, mističnega pesnika iz 13. stoletja, ki je pisal v perzijskem jeziku. Sinin džan ga je oboževala. Podčrtovala je njegove stihe in se jih učila na pamet. V roke je vzela pisalo in podčrtala stihe:

Ljubezen je tisto, kar premaga vse stvari;
priznam, vsega me je prevzela.